

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Ермила Швайцер

НМА „Проф. Панчо Владигеров“

за

дисертационния труд на

Ксияо Леи

докторант редовна форма на обучение,

докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“

към катедра „Класическо и поп и джаз изпълнителско изкуство“

при АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив,

с научен ръководител: проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак

**„Сравнително изследване на естетическите и интерпретационни
проблеми при изпълнение на китайските, немските и австрийските
художествени песни“**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,

направление 8.3. Музикално и танцово изкуство

На основание на решение на Факултетния съвет при факултет „Музикална педагогика“ от 17.04.2024 за откриване на процедура по защита на дисертационния труд на Ксияо Леи, ми бяха предоставени следните материали: CV на кандидата, дисертационния труд, автореферат, справка за приносния характер на дисертацията, списък с публикации по темата.

Кратки биографични данни: Ксияо Леи е роден през 1987 г. в гр. Ухан, Китай. Завършва катедрата по вокална музика на Уханската музикална консерватория и придобива магистърска степен от Консерваторията към Анхуйски педагогически университет. Понастоящем е помощник на декана на катедрата по музика в Уху университет, ръководител на специалността „Музикология“ и заместник-директор на секцията „Преподаване и изследване на вокала“. Ксияо Леи е преподавател по вокална музика и пеене. По време на следването си в АМТИИ Пловдив, участва като баритон в множество артистични проекти, в постановката на „Любовен еликсир“, в ролята на

Дулкамара, както и в концерта *Made at Academy* в Античния римски театър. Като певец Ксяо Леи е носител на редица награди от конкурси, ще спомена само някои: Сребърен медал в категория белканто на Деветия вокален конкурс "Златна камбана на китайската музика" в град Анхуей, Китай; Златен медал на 6-тия национален вокален конкурс „Песен на Китай“, Анхуей; Сребърен медал от Италиански международен вокален конкурс „Тереза Белок“, 2016; финалист на Румънския международен вокален конкурс "Hariclea Darclee". Той участва и в редица научно-изследователски проекти в провинция Анхуей и има повече от десет публикации в значими китайски академични списания.

Дисертационният труд „Сравнително изследване на естетическите и интерпретационни проблеми при изпълнение на китайските, немските и австрийските художествени песни“ е много актуален с тематиката си, насочена към изпълнителските практики в областта на немско-езичната художествената песен в сравнителен ракурс с китайските художествени песни, тъй като интересът към този репертоар непрекъснато се увеличава, както се увеличава и броят на студентите от Китай в европейските музикални академии. Структуриран е в увод, пет глави, заключение, литература, включваща 45 заглавия, предимно на китайски автори. Общият обем е 188 стр.

Изследователските методи включват историко-сравнително изследване на развитието на жанра на художествената песен в Европа и в Китай, под влияние на западноевропейската музикална култура, базирано на задълбочено проучване на съществуващата литература по темата в Китай, която включва както фундаментални монографични изследвания, така и многобройни научни публикации, свидетелстващи за големия интерес към изкуството на художествената песен. Друг метод на изследване е музикалният анализ, чийто обект са компоненти като музикална форма, хармония, мелодия, ритъм, оркестрация, композиция и т.н

В **увода**-първа глава са посочени основната цел, причините за избора на темата, методи, структура и очаквани резултати на изследването.

Във **втора глава** авторът прави исторически преглед и анализ на възникването и развитието на художествената песен в Европа. Започва с появата на жанра през XII век в изкуството на трубадурите и бардовете в Южна Франция и техните любовни песни и балади. Премахва през немските минезингери и майстерзингери на XIV-XVI век и стига до епохата на класицизма и нейните велики представители – Хайдн, Моцарт и Бетовен. Авторът отбелязва, че техните *„чудесни творби свидетелстват, че песенното*

творчество в периода на класицизма представлява етап, когато се появяват кълновете на новия музикален жанр: художествената песен.“(с.23) Епохата на романтизма, която е кулминация в развитието на жанра е разгледана от дисертанта много подробно, като са разделени отделните национални композиторски школи – немско-австрийска, френска, руска и италианска. Изброени са най-значимите композитори с кратък обзор на песенното им творчество, а в отделна подточка „Стилове и направления в европейската художествена песен“ авторът се стреми да формулира някои стилови особености, анализирайки отделни песни на Шуберт, Шуман, Форе.

В трета глава дисертантът разглежда развитието на художествената песен в Китай. Тя се появява през 20-те години на XX век *„като вокална форма, която заимства от композиторския подход в немско-австрийските песни за единство между поезия, пеене и клавирен акомпанимент, и постепенно започва жанрово да съзрява.*“(с.62) Според Ксияо Леи могат да бъдат обособени три етапа в развитието на художествената песен в Китай. Началният етап включва периодът от 20-те до 40-те години на миналия век и има особено историческо значение за формирането на жанра. Характерни за този период са така нар. „училищни песни“, които се появяват в Китай заедно с появата на училища от западен тип. Преходен етап според автора е времето от основаването на КНР 1949 г. до началото на т. нар. Културна революция (1966), в което талантиви композитори като Дин Шандъ, Ли Инхай, Ли Дзиефу, Шъ Уанчуън и др. създават многобройни художествени песни. Времето от 80-те години до днес Ксияо Леи определя като период на разцвет, в който жанрът на художествената песен преживява бурно развитие, при което *„...по количество, качество, идейно-тематичен обхват и оригиналност създадените през тези години песни далеч надхвърлят постиженията през предишните два периода.*“(с.71)

Четвърта глава е централна за изследването и представлява задълбочен сравнителен анализ между немско-австрийската и китайската художествена песен. За първа база за сравнение дисертантът използва обществено-историческите обстоятелства. За немско-австрийската песен това е романтичното литературно движение „Буря и натиск“(Sturm und Drang) от края на XVIII век, което Ксияо Леи определя като първи кълнове на романтизма. Раждането на такива поетични гиганти като Гьоте, Шилер и Хайне води до разцвет на романтичната лирика, която вдъхновява редица композитори на художествени песни. Възникването на жанра в Китай е следствие от появата на училища по западен модел и т.нар. „вестернизация“ на образованието. В годините 1872-

1875 правителството на Цин изпраща 120 студенти на обучение в чужбина. Музиката постепенно придобива важно място в училищното образование, появяват се училищните песни, които са предвестници на китайската художествената песен. *„В повечето случаи училищните песни представляват западни песни, чиито оригинални текстове са заменени с китайски.“* (с.99)

Втори сравнителен критерий са литературните характеристики и тематиката в песните. Поетичният текст е изворът на вдъхновението за композитора, така че стиховете са движещата сила зад творческия импулс. Според автора, китайските композитори на художествени песни предпочитат древната китайска поезия за своите песни. *„Тези класически литературни шедьоври, изпълнени с въображение и фантазия, разгърнати природни пейзажи и богата образност, се оказват най-подходящият извор на теми за ранните китайски художествени песни.“* (с.102) Ксияо Леи намира удивителна прилика между художествения стил на западната романтическа литература и класическата китайска поезия от рода на „Книгата на песните“ (около VI в. пр.Хр.). По отношение на тематиката, авторът стига до заключението, че докато романтизмът се прекланя пред чувствата на индивида, в китайските художествени песни преобладава съзерцанието на природни картини и възхвала на родината.

Следващият критерий за сравнение са музикалните стилове. Немско-австрийските художествени песни се раждат в духа на националните музикални традиции. Композиторите на художествени песни в Китай се стремят към умело съчетаване на европейската и китайската музикални култури и смело експериментират по отношение на мелодиката, хармониите, фактурата на инструменталния съпровод, музикалната форма и структура и пр. Съвършеното съчетание между поезия и музика е основна характеристика на жанра. Като интересен пример за съвършено сливане между западна и източна култура Ксияо Леи дава цикъла „Песен за земята“ на Густав Малер, по стихове на древно китайски поети: *„Изпълняването на древно китайска поезия на немски език и музикалното ѝ пресътворяване чрез съчетаване на елементи от западната и източната култура и посредством композиторските похвати на западната музика на XX в. придават на творбата изключителна въздействаща сила, поразяваща до дълбините на човешката душевност.“* (с.111)

По отношение на музикалната структура авторът установява, че както европейските, така и китайските художествените песни имат разнообразни форми. Най-често се използват традиционните куплетна, куплетно-вариационна, двучастна и тричастна форма, а

структурите, развиващи се чрез вариации върху тези традиционни форми през цялата композиция, отварят пътя към новаторски решения.

В отделна подточка (3.2) дисертантът сравнява музикалните форми и тоналното изграждане във вокални цикли на Шуберт, Шуман и Брамс и цикъла „Шест стиха на Ли Бай“ на китайския композитор Ма Съцун.

В пета глава авторът прави сравнение между немско-австрийските и китайски художествени песни от гледна точка на изпълнението. Специално внимание е отделено на езиковите разлики, различията в емоционалната изразност и сценичното изпълнение.

В заключението са синтезирани някои от направените изводи: както немско-австрийските, така и китайските художествените песни съдържат в себе си същностните особености на своята национална култура; немско-австрийските и китайските художествени песни са ориентирани към различни духовни ценности, поради различния исторически контекст; съществуват различия по отношение на тематиката и творческите техники; Европейското вокално изкуство е единствената музикална система със значимо влияние върху Китай през миналия век.

Приносните моменти на дисертационния труд са разделени на такива с теоретична стойност и практическа стойност и аз ги намирам за напълно резонни. Особено ценни са практическите анализи, тъй като авторът се позовава на певческата си практика.

Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертационния труд и публикациите на дисертанта по темата са достатъчни и доказват натрупан професионален опит и изявен изследователски интерес.

Дисертационният труд на Ксияо Леи е историко-сравнително научно изследване, със задълбочено отношение към разглежданата проблематика, подробни анализи и логично формулирани изводи. Поздравявам автора и научния му ръководител – проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Ксияо Леи научно образователната степен „доктор“ по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“.

